

Tanmenetjavaslat
4. osztály
Környezetismeret

Dr. Mester Miklósné: A mi világunk 4. című tankönyv és munkafüzet használatához
AP-040912

Kecskemét, 2017. szept. 1.

Somodi Sándorné

Bevezetés

A tanmenetjavaslat segítséget nyújt a kerettantervben meghatározott tananyag feldolgozására. Ezen felül a szabad óraszámok lehetővé teszik a tanulók differenciált képességfejlesztését, illetve a választható témák feldolgozását. A választható témákat a tanmenetben a „V” betű jelöli. Ezeket negyedik osztályban olvasmányként, vagy szorgalmi feladatként is kezelhetjük. A tanmenetjavaslat tartalmazza az összefoglalásokat.

A tanmenet, a tankönyv és a munkafüzet témái segítik a pedagógus kollégák számára a tanítványaik képességeihez, és felkészültségéhez igazodó választást, egyben lehetőséget kínálnak az emelt óraszámban tanuló és az érdeklődő gyerekek számára is. Az érdeklődő tanulók támogatása különösen fontos, hisz Freinet szavaival élve: „*A madarak nem járnak lépcsőn.*”

A tanulók eredményes fejlesztése és alacsonyabb terhelése érdekében ajánlatos összehangolni a tananyagot a technika, életvitel és gyakorlat tantárgy óráinak témáival és együtt tervezni a napközis kollégákkal. Javasolt az egyre több előzetes feladat adása is, mivel a gyerekek már jól alkalmazzák a tanult információforrásokat. Mivel heti egy óra van, jut idejük a felkészülésre. A kutatómunka hozzájárul a világra való rácsodálkozásra, ami együtt jár a kíváncsiság feléledésével. A kíváncsiságból érdeklődés lesz, ami idővel tudássá fejlődik.

A felső tagozaton részletesen tanulnak majd a gyerekek Magyarországról, ezért ezen az évfolyamon az a feladatunk, hogy pozitív érzelmeket ébresszünk a haza iránt., és megismertessük tanítványainkat annak szépségeivel, múltjával és jelenével.. Az érzelmi kötődés hatása elősegíti az ismeretek elmélyítését.

Az eltérő képességű gyerekek egyenértékű szerephez juttatása és az időbeosztás hatékonysága végett, amikor csak lehetséges és indokolt, dolgoztassuk a gyerekeket páros munkában, csoportokban, illetve projekt módszerrel. Ezekkel a módszerekkel lehetőségünk nyílik a hátránykompenzáló differenciálásra is.

Megjegyzés: Iskolánkban a helyi tanterv alapján heti 2 óra a környezetismeret óraszám, ezért a tanmenetet kiegészítettem.

Az adott órán fejleszteni szánt kompetenciaterületet zölddel, a 10%-os szabadon választható órákat kék színnel jelöltem.

Témák	Új tananyag feldolgozása	Képességfejlesztés, összefoglalás, gyakorlás, ellenőrzés	Teljes óraszám 36 óra
Év eleji ismétlés		2	2
Növények a környezetünkben	13	1	14
Állatok a környezetünkben	7	1	8
Testünk, egészségünk	10	1	11
Élőhelyünk a Föld	12	1	13
A mi hazánk Magyarország	20	1	21
Év végi ismétlés		3	3
összesen:	62	10	72

ÉV ELEJI ISMÉTLÉS

1.	Információforrások.	A harmadik osztályban megismert információforrások felelevenítése.	Az információforrások egyre biztosabb, - az önálló ismeretszerzést segítő folyamatos használata.	
2.	A tárgyak nagyítása.	A pontosabb vizsgálódásokhoz használható eszközök megismerése: kézi nagyító, mikroszkóp, USB mikroszkóp.	Technikai és digitális kompetencia fejlesztése.	
	Milyen élőhelyeket ismerünk?	Az előző osztályokban tanult élőhelyek felelevenítése.	A már tanult ismeretek kreatív felhasználása.	

NÖVÉNYEK A KÖRNYEZETÜNKBEN

3.	Kultúrnövények	Mit jelent a szó: kultúrnövény? Mi a különbség az ember által gondozott és a vadon termő növények között? Melyek az eredményes növénytermesztés feltételei? Mitől függ a növénytermesztés eredménye? Milyen hatással van a vegyszerek használata az élőlényekre? A kerti munka és az egészség összefüggései.	Anyanyelvi kompetenciák fejlesztése. Szöveg olvasása, lényegkiemelés, szókincsfejlesztés. Környezettudatos életmódra nevelés. Élménybeszámoló: „A mi kertünk”, „A nagyszüleim kertje”. Szituációs játékok: A növények beszélgetnek.	Kultúrnövények. A kultúrnövények gondozása.
----	-----------------------	--	--	---

4.	Növények a környezetünkben	Mit jelent a növény szó? A növények életfeltételeiről és életjelenségeiről tanultak felelevenítése, bővítése. A növényi részek feladatának megfogalmazása. A gombák helye az élőlények között.	Kreativitás, tantárgyi szókincs fejlesztése. Életviteli kompetenciák fejlesztése. A tanult ismeretek használata, beillesztése. Szárított és friss gombák érzékszervi vizsgálata. Milyen tápanyagokat tartalmaznak a gombák? Milyen ételek készíthetők belőlük?	A növények életműködése. A növényi részek feladata. Növények-e a gombák?
5.	A rózsza története (olvasmány) Hogyan mutatják az időt a virágok?	Annak bizonyítása, hogy a különböző információ források és a pontos megfigyelések segítségével sok érdekességet tudhatunk meg a minket körülvevő világról. Hogyan „működik” a virágóra?	Anyanyelvi kompetencia, esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőkészség fejlesztése. Hatékony, önálló tanulás. Kutatási feladat: a tanult információforrások segítségével néhány kerti virág megismerése. A virágóra tanulmányozása. Zenehallgatás: Csajkovszkij: Csipkerózsika Virágok vázába rendezése, virágcsokor festése.	A rózsza története. A virágóra működése.
6.	Tanulmányi séta egy kertbe, piacra	Gyümölcs- és zöldségfélék, megfigyelése a kertben.	Természettudományos kompetencia, az egészséges táplálkozásunkhoz szükséges zöldség- és gyümölcsfélék megismerése	Mi mennyiért kapható a vásárcsarnokban, a piacon? A biotermékek ára

7.	A legismertebb zöldségféléink A sárgarépa és a petrezselyem	A sárgarépa, a petrezselyem, jellemző tulajdonságainak megismerése. Milyen adatokat olvashatunk le a vetőmagot tartalmazó tasakokról? Mely részüket fogyasztjuk? Milyen ételek készülhetnek e zöldségfélék felhasználásával?	Természettudományos, matematikai, szociális és életviteli kompetencia fejlesztése. Növényi részek érzékszervi vizsgálata. Találós kérdések, szólások olvasása a tankönyvből. Zöldség saláta készítése.	A sárgarépa, a petrezselyem Egyéves növény, kétéves növény.
8.	A paradicsom és a paprika	Növényi részek és termések vizsgálata, összehasonlítása. A paradicsom és a paprika felhasználási módjai (előzetes felkészülés alapján). Saláta készítése, kóstolása. Beszélgetés a növények termesztéséről, tartósításáról	Természettudományos kompetencia, Szociális és életviteli kompetencia: az egészséges életvitellel kapcsolatos szokások megismerése, gyakorlása Szociális, életviteli kompetenciák fejlesztése. Természettudományos kompetencia fejlesztése: a növényi részek fogyaszthatóságának megismerése.	A paradicsom, paprika növény és termése.
9.	A káposztafélék	Az egészséges, változatos táplálkozás szempontjából egyre	Információk keresése a káposztafélékről	A káposztafélék jelentősége

		több zöldségféle megismerése. Honnan kerültek hazánkba? A káposztafélék szerepe táplálkozásunkban. Fogyasztható részeik és a belőlük készíthető ételek. Az elkészítési mód és az egészséges táplálkozás közötti összefüggések.	Természettudományos kompetencia	táplálkozásunkban.
10.	A burgonya	Az egészséges, változatos táplálkozás szempontjából egyre több zöldségféle megismerése. Honnan kerültek hazánkba? a burgonya szerepe táplálkozásunkban. Fogyasztható részeik és a belőlük készíthető ételek. Az elkészítési mód és az egészséges táplálkozás közötti összefüggések. A burgonya legendája.	Információk keresése a burgonyáról Gondolkodási képesség fejlesztése Problémamegoldó képesség	A burgonya jelentősége táplálkozásunkban. A burgonya legendája.
11.	Ismerd meg őket is!	A zöldségfélék változatos és mindennapi fogyasztásának	Gondolkodási képesség fejlesztése:	Uborka, vöröshagyma,

		fontossága egészségünk szempontjából. Az egészségkárosító szokások felismerése.	hasonlóságok és különbségek megáztatása, a meglévő ismeretek kreatív felhasználása. Problémamegoldó képesség fejlesztése. Saláta vagy párolt zöldség készítése.	fokhagyma, sütőtök, bab, borsó, spenót, padlizsán, szója.
12.	Hogyan lesz a magból fa? Látogatás a közeli csemetekertben	Fa ültetése az iskola udvarán, parkban, kertben. Lehetőség szerint: facsemete vásárlása egy kereskedésben, vagy bemutatása szituációs játékkal. Kép- és ábraelemzés.	Kezdeményező- képesség és vállalkozói komp. Szociális kompetencia: együttműködés, problémamegoldó képesség fejlesztése	A fa fejlődési szakaszai
13.	Gyümölcsök	A hazánkban termesztett gyümölcsök változatosságának megismerése.	Matematikai kompetencia fejlesztése: mennyiségi viszonyok felismerése. Szociális és életviteli kompetenciák fejlesztése. Szöveg olvasása, értelmezése a tankönyvből. Nyers és mirelit és aszalt gyümölcsök, lekvárok, dzsemek kóstolása. Gyümölcslé préselése, vagy készítése turmixgép segítségével.	A hazánkban termesztett leggyakoribb gyümölcsök
14.	A gyümölcs és zöldségfélék tárolási,	Milyen állapotban fogyaszthatók? Jelentőségük az egészséges	Életviteli kompetenciák fejlesztése, egészségtudatosságra nevelés.	Tartósítási módok. Megfelelő tárolás, fagyasztás,

	tartósítási módjai	táplálkozásban.	Tartósított zöldség és gyümölcsfélék érzékszervi vizsgálata. Dzsemek, savanyított káposzta és paprika kóstolása. Az előrecsomagolt élelmiszereken található jelzések elolvasása, értelmezése.	aszalás, savanyítás, befőzés.
15.	Kertészkedj!	A növénygondozás lehetőségei és módja a közvetlen környezetben. Motiváció és segítségadás a kertészkedésre. A kertészkedés és a testi-lelki egészség közötti kapcsolat.	Életviteli kompetenciák fejlesztése: munkára nevelés, rendszeresség, kitartás, a növények szeretete. A tanult ismeretek kreatív felhasználása.	A növények gondozásához szükséges megfelelő körülmények.
16.	Összefoglalás. Növények a környezetünkben	A témakör összefoglalása a tankönyv, a munkafüzet és a gyűjtött információk és feljegyzések segítségével		
17.	Témazáró dolgozat			
ÁLLATOK A KÖRNYEZETÜNKBEN				

18.	Az állattenyésztés története (olvasmány) Az állatok iránti felelősség	Hogyan házasították őseink az állatokat? Néhány háziállatunk őse. Az élőlények tulajdonságai és a környezetük közötti összefüggések. A „felelősség” szó tartalmának értelmezése. Az állatok iránti felelősség legfontosabb szabályainak megismerése.	Szociális és állampolgári kompetenciák fejlesztése: felelősség, segítségadás, szabályok elfogadása, betartása. Jogok és kötelességek. A hagyományok tisztelete. Idézetek olvasása értelmezése a tankönyvből. Megnyilatkozások az állattartással kapcsolatos pozitív és negatív élményekről. Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg (részlet felolvasása)	Az állatok iránti felelősség és az ezzel kapcsolatos szabályok.
19.	A házityúk és a házi kacsa	Miért tartunk háziállatokat? A házityúk és a házi kacsa testfelépítése, életmódja. Hasonlóságok és különbségek. Szerepük az egészséges táplálkozásunkban. A házi kacsa testfelépítése és a vízi életmód közötti kapcsolat. Az állatok szeretete, hely és táplálék igényük biztosítása, gondozásuk.	Szociális kompetencia, érzelmi intelligencia, matematikai kompetencia fejlesztése. Kutatási feladat: Miért nem tud a házityúk és a házi kacsa tartósan repülni? Miért kevernek a kiskacsáknak a kukoricadarába apróra vágott csalánt? A tankönyv képeinek elemzése. Pehely és fedőtollak, nyers és főtt tojás vizsgálata.	Háziállatok. Haszonállatok, kedvtelésből tartott állatok. A házityúk és a házi kacsa jellemzése. Fészekhagyók.

20.	A házimacska	A házimacska őse. Miért tartjuk a házimacskát? A házimacska testfelépítése, életmódja, gondozása. Mi a testbeszéd? Miért kell figyelni az állatok testbeszédét?	Természettudományos kompetencia fejlesztése. Kutatási feladat: Miért esik a macska a talpára? Milyen kapcsolat van a macska és a macskagyökér között? Élménybeszámoló: „Az én macskám”. A macskákkal kapcsolatos szólások, közmondások értelmezése. Zenehallgatás: T. S Eliot angol költő versének megzenésített musical változatából. Macskák.	A házimacska jellemzői. Gondozása. Testbeszéd.
21.	Hűséges barátunk: a kutya	A kutya testfelépítése, életmódja, gondozása, testbeszéde. A kutya, mint az ember segítőtársa. Magyar kutyafajták megismerése. A háziállatok és az ember jó kapcsolatának alapja az alapos megismerés és a szeretet.	Érzelmi intelligencia, anyanyelvi kommunikáció fejlesztése: gondolatok, információk rögzítése írásban. Élménybeszámoló: Az én kutyám Fogalmazás írása: „Egy kóbor kiskutya története”. Egy kutyamenhely vagy egy kutyaiskola meglátogatása lehetőség szerint. Egy kutyáról szóló könyv elolvasása a tankönyvben ajánlottak közül.	A kutya őse. Testfelépítése, életmódja, gondozása.

22.	„Paripám csodaszép pejkó”...	A lovak jelentősége népünk múltjában, jelenében. A házi ló jellemző tulajdonságainak és életmódjának megismerése. Lovassportok.	Szociális és állampolgári kompetenciák fejlesztése. Élménybeszámolók: „Lovagoltam”, Lovas kocsin utaztam”. Hagyományok ápolása. A patkolókovács munkája. Látogatás egy lovardában lehetőség szerint.	A házi ló jellemző tulajdonságai.
23.	Az állattenyésztés története	Előzetes feladat: Mikor kezdtek őseink állattenyésztéssel foglalkozni? Milyen módon? Beszélgetés: Miért szükségesek bizonyos ismeretek, tapasztalatok az állatok gondozásához? Szövegolvasás, képelemzés	Szociális és állampolgári komp.: pozitív és negatív értékek megismerése, a hagyományok tisztelete–	Hogyan éltek elődeink? c. könyv, állati eredetű anyagok, tárgyak
24.	Az állatok iránti felelősség	Pozitív és negatív élmények elmondása az állattartással kapcsolatosan. Szöveg feldolgozása: Az állatok iránti felelősség legfontosabb szabályai. Tablók készítése a háziállatokról A témakör összefoglalása a	Szociális és állampolgári komp.: felelősség, segítségadás , szabályok elfogadása, betartása, jogok és kötelességek	Felelősségérzet kialakítása

25.	Összefoglalás. Állatok a környezetünkben	tankönyv, a munkafüzet és a különböző információforrások alapján gyűjtött anyagok segítségével.		
26.	Témazáró dolgozat			
TESTÜNK, EGÉSZSÉGÜNK				
27.	A vitaminok	A legfontosabb vitaminok nevének megismerése, forrásaik. Összefüggés az ételek elkészítési módja és vitamintartalmuk megőrzése között. Néhány ásványi anyag neve, és néhány táplálék, amelyben megtalálhatók. Mit okozhat a vitaminok és az ásványi anyagok hiánya? A változatos étrend fontossága.	Szociális és anyanyelvi kompetencia, egészséges táplálkozásra nevelés, önkritika fejlesztése. Szövegfeldolgozás, szókincsfejlesztés. Előzetes feladat: Szent-Györgyi Albert, és Béres József munkássága. Táplálkozási napló vezetése egy hétig. A napló feljegyzéseinek vizsgálata: Egészséges, változatos-e az étrendem?	A, B, C, D, E, K vitamin. Ásványi anyagok.

28.	Az ember életkori szakaszai	Az életkori szakaszok időtartama és jellemzői. Jelenlegi életkori szakasz részletesebb elemzése. A körülöttünk élő különböző életkorú emberek tisztelete.	Szociális, életviteli kompetenciák fejlesztése, pozitív érzelmek átélése. Nemzedékek közötti szolidaritás, felelősség. Előzetes feladat: fotók gyűjtése a saját életszakaszokról. Elrendezés fejlődési sorrendbe. Tapasztalatok elmondása a családtagok és a saját életkori szakaszok megéléséről. Szövegolvasás, képelemzés.	Életkori szakaszok. Magzati kor, csecsemőkor, kisgyermekkor, gyermekkor, serdülőkor, ifjúkor, felnőttkor, időskor.
29.	Táplálkozz egészségesen!	Előzetes feladat: heti étrend és testmozgás lejegyzése. Az egészséges táplálkozás elemeinek bővítése a tankönyv és más információforrások alapján. Saját táplálkozás elemzése a tanultak alapján. Önkritika, véleményalkotás, konkrét ötletek a változtatásra.	Szociális és életviteli komp.: az egészséges táplálkozás szabályainak megismerése, betartása – Személyes komp.: egészséges életvitel, harmónia	Egészséges életvitel
30.	Táplálkozási betegségek	Saját tapasztalatok elmondása a témával kapcsolatosan, tanulságok levonása. Beszélgetés az alultápláltságról, az éhezéssel, az étkezéssel a szervezetünkbe jutó káros anyagokról, a mennyiség és a változatosság egyensúlyáról	Anyanyelvi kommunikáció: szóbeli szövegalkotás Szociális és állampolgári komp.: etikai dimenziók tudatosítása, globális és lokális problémák ismerete	

31.	A mozgás	Mi teszi lehetővé a mozgásunkat? Milyen mozgásra képesek az izmaink? A rendszeres testmozgás és a testi-lelki egészség összefüggése. Miért szükséges sportolás előtt bemelegíteni?	Mi teszi lehetővé a mozgásunkat? Milyen mozgásra képesek az izmaink? A rendszeres testmozgás és a testi-lelki egészség összefüggése. Miért szükséges sportolás előtt bemelegíteni?	Az izmok feladata. Hogyan erősíthetjük izmainkat? A bemelegítés szerepe.
32.	Közösségben élek	Aktív részvétel a családi együttélésben. Tisztelet, segítség. A társakkal való jó kapcsolat kialakítása. A kapcsolatainkat befolyásoló jó tulajdonságok megismerése. Empatikus magatartás. Próbáljuk az emberekben mindig a jót keresni.	Állampolgári, életviteli kompetenciák fejlesztése. Személyes kompetencia, akarat fejlesztése. Beszélgetés: „A mi családunk”, „A legjobb barátom”. Vélemények őszinte, de nem bántó megfogalmazása.	Együttélés a családban. Iskolai közösségek, baráti kapcsolatok

33.	A helyes viselkedés	A szép beszéd és a helyes viselkedés jelentősége az emberi kapcsolatokban. Az egymás iránti figyelem, jóindulat. Hogyan szokhatunk le helytelen szokásainkról? Más népek szokásainak tiszteletben tartása.	Szociális és életviteli kompetenciák fejlesztése. Önkritika. Szituációs játékok a tankönyv alapján. Önelemzés: Mennyit fejlődtem az utóbbi egy évben a jó szokásaimat illetően? Mit szeretnék még megváltoztatni a viselkedési szokásaimon?	Az emberi kommunikáció: beszéd, testbeszéd. Helytelen szokásaink.
34.	A szeretetről	Mi a szeretet? Mivel tudjuk bizonyítani a mások iránti szeretetünket? Milyen tulajdonságaim alapján vagyok méltó a mások szeretetére? A „szeretettank” működése.	Anyanyelvi kommunikáció fejlesztése: Szövegértés, beszédkészség, vitakészség. Önismeret, önértékelés fejlesztése. Szöveg olvasása a tankönyvből, idézetek értelmezése. Példák a környezetből: Milyen érzés, amikor téged szeret valaki? Miért jó szeretetet adni?	A szeretet. Cselekvő szeretet.
35.	A hazaszeretet	Mi jellemzi a hazaszeretetet? Önzetlenség, odaadás, önfeláldozás.	Állampolgári kompetencia, érzelmi intelligencia fejlesztése. Hazaszeretetre nevelés. Beszélgetés: Az önzetlenség,	Hazaszeretet. A hazaszeretet jellemzői. Cselekvő hazaszeretet.

		Mindenki tehet valamit a hazájáért. A mi feladataink meghatározása a tankönyv segítségével. Más népek és hazájuk tisztelete.	önfeláldozás, odaadás kifejezések értelmezése. Irodalmi és családi példák. Te mit tehetsz a hazádért? Mit jelent a cselekvő szeretet? Érzelmek, gondolatok kifejezése művészeti eszközökkel: népdalok éneklése, versek a hazáról, rajzok.	
36.	Szenvedélybetegségek	A szenvedélybetegségek egészség és környezetkárosító hatása. A gyerekek veszélyeztetettsége. Az esetleges veszélyhelyzetek felismerése, elutasítása, megfelelő kezelése.	Szociális és állampolgári kompetenciák fejlesztése. Önzetlen segítségnyújtás. Szöveg olvasása a tankönyvből, képek elemzése. Példák a környezetből.	Szenvedélybetegségek. Alkoholizmus, dohányzás, drogfogyasztás, játékszenvedély, túlzott számítógép használat.
37.	Összefoglalás. Testünk, egészségünk	A témakör összefoglalása a tankönyv, a munkafüzet és a gyűjtött információk felhasználásával.		
38.	Témazáró dolgozat			
ÉLŐHELYÜNK A FÖLD				
39.	Helyünk a világegyetemben	Földünk helye a világegyetemben. Lehetséges-e az élet más bolygókon?	Természettudományos kompetencia, kreatív gondolkodás, képzelet fejlesztése. Ábra és adatelemzés.	Bolygónk helye a Naprendszerben. Földrészek.

			Ismerkedés a földgömbbel. Fogalmazás készítése: Hogyan képzelem el más bolygók élőlényeit?	
40.	A Föld alakja, mozgásai	Milyennek képzelték őseink a Föld alakját? Milyen alakú a Föld? A Föld mozgásai. Forgó mozgás (nappalok és éjszakák váltakozása). Keringő mozgás (évszakok váltakozása).	Természettudományos, matematikai, digitális kompetencia fejlesztése. A Föld keringő és forgó mozgásának bemutatása kísérletekkel. A mozgások megtekintése animációs film segítségével.	A Föld alakja, mozgásai. A mozgások következménye.
41.	Földünk éltetője: a Nap	Mit gondoltak őseink a Napról? Mit tudunk ma a Napról? A Nap, mint a földi élet éltetője.	Természettudományos gondolkodás, digitális kompetencia fejlesztése. Kutatási feladat: Mit jelentett a Nap a magyar néphitben?	A Nappal kapcsolatos régi hiedelmek. Óriási izzó gázgömb, amely hő és fényenergiát bocsát ki.
42.	Időjárás, éghajlat	Mi a különbség az időjárás és az éghajlat között? Az időjárás és az éghajlat elemei azonosak. Az időjárással kapcsolatos fény és hangjelenségek. A jelenségek okai. A hang terjedése.	Természettudományos kompetencia fejlesztése. Előzetes feladat: Mivel foglalkoznak a meteorológusok? Olvasás, ábraelemzés a tankönyvből. Folyamatára tanulmányozása. A meteorológusok munkája.	Időjárás, éghajlat. Villámlás, dörgés. Szivárvány.
43-44.	A sokarcú Hold Látogatás a Planetáriumba	Hogyan figyelhetjük meg a csillagos égboltot. Egyszerű távcső használatának megismerése.	Kezdeményezőképeség, vállalkozói kompetencia fejlesztése. Előzetes feladat: Kulin György	A Hold felszíne. Újhold, első negyed, holdtölte, utolsó negyed.

		Milyen a Hold felszíne? A Hold fényváltozásai. A holdfázisok megismerése.	munkássága. Mikor lépett először ember a Holdra? A Hold fázisainak megrajzolása.	
45.	Az idő	Mikor készült az első naptár? Mióta használnak az emberek az időmérésre órát? Az óra készítés fejlődése. A gyertyaórától az atomóráig. A jó időbeosztás és a pontosság és az egészség kapcsolata.	Matematikai kompetencia fejlesztése, egészséges életmódra nevelés. Különbféle naptárak kezelésének gyakorlása. A homokóra működésének megfigyelése. A pontos idő leolvasása különféle órákról. Szólások értelmezése.	Év, hónap, nap. Óra, perc, másodperc.
46.	Energiaforrások	Honnan származik az energia? Tárolható- e az energia? Megújuló és nem megújuló energiaforrások. A tudatos, takarékos energiafelhasználás élhetőbbé teszi Földünket. Összefüggések a megújuló energiák használata és a környezeti fenntarthatóság között.	Matematikai és szociális kompetencia fejlesztése. Környezettudatos energiafelhasználás. Egyéni és közösségi felelősség. Előzetes tájékozódás: Milyen energiaforrásokat használtok az otthonotokban? Hogyan takarékoskodtok az energiával? Szöveg olvasása. Lényegkiemelés, képelemzés.	Energiaforrások: szén, kőolaj, földgáz, atomenergia. Megújuló energiaforrások: a szél, a nap, a víz energiája. Energiatakarékosság.
47.	Mi szennyezi a levegőt?	Előzetes tájékozódás: Van-e a lakó- helyen vagy annak közelében olyan létesítmény, amely erősen szennyezi a levegőt? Szövegolvasás, ábraelemzés.	Természettudományos kompetencia: a levegőszennyezés következményei, a megelőzés lehetőségei Személyes kompetencia:	Veszélyben a világunk

48.	Mennyi energiát fogyasztunk?	Konkrét ötletek megfogalmazása a tiszta levegő védelmében Mindent energia működtet. A papírgyártás folyamata régen. A papírgyártás folyamata ma. A gépesítés jelentősége a munkafolyamatokban és a gyártás mennyiségében. A hulladék újrahasznosítása és a környezet védelme közötti összefüggések.	problémafeltárás, kreatív ötletek megfogalmazása Matematikai kompetencia fejlesztése, környezettudatosságra nevelés. Előzetes feladat: Legyetek energianyomozók! Hogyan lehetne takarékoskodni az energiával otthon és az iskolában? Papír készítése a munkafüzet segítségével.	Energia. A papírgyártás folyamata. Újrahasznosítás. Takarékosság.
49.	„A mi nemzeti parkunk, a Kiskunsági Nemzeti Park” Ökoprojekt Pásztorélet	Bugac tanösvényei, pásztorélet hagyománya, népi hangszerek	Anyanyelvi kompetenciák Matematikai kompetenciák Természettudományos kompetenciák Hatékony önálló	A gyerekek megtanulják óvni, védeni, szeretni saját környezetüket, érzelmi kapcsolatuk erősödik a Kiskunsági Nemzeti Park felé. Globális ismeretük alakul a természet és környezetvédelem területén. Fejlődik szókincsük, olvasási írási képességük, művészeti kifejezőkészségük.

50.	Összefoglalás.	A témakör összefoglalása a tankönyv, a munkafüzet és a gyűjtött információk segítségével		
51.	Témazáró dolgozat	.		
A MI HAZÁNK MAGYARORSZÁG				
52.	Amiről a térkép mesél	Mi a térkép? Mit ábrázol a földgömb? Mit ábrázol a domborzati és a közigazgatási térkép?	Megfigyelő, elemző, összehasonlító, térbeli tájékozódó képesség fejlesztése. Előzetes feladat: Miért tudnak az emberek ma egészen pontos térképeket készíteni? Képzletbeli térkép rajzolása: Az én szigetem.	Földgömb, térkép. Arányosan kicsinyített. Domborzati térkép. Közigazgatási térkép. Túratérkép.
53.	A térkép titkai	A vonalas mérték és a térkép méretarányának megismerése, megértése. A felszíninformákról tanultak megerősítése, bővítése. A vizekről tanult ismeretek bővítése. Milyen helyzetekben segíthet a térképen való jó tájékozódás?	Megfigyelő, elemző, összehasonlító, térbeli tájékozódó képesség fejlesztése. A térképen való tájékozódás gyakorlása. Adatok leolvasása, méretek összehasonlítása. Földrajzi atlasz, falitérkép, földgömb. Felszíninformák építése terepasztalon vagy homokozóban.	Vonalas mérték, méretarány. Magassági szám. Völgy, medence. Vízfolyások a forrástól a torkolatig. Ér, csermely, patak, folyó, folyam.

54.	Tájékozódás Magyarország megyéinek térképén	Megyék, a megyeszékhelyek fekvése, helye a térképen. A településekről tanult ismeretek bővítése.	A térképen való tájékozódás fejlesztése. A megyék, megyeszékhelyek neve, helye a térképen.	Településfajták. Megyék, megyeszékhelyek.
55.	Települések, falvak, tanyák.	A Magyarország térképén való egyre biztosabb tájékozódással a hazaszeretetünket is bizonyítjuk. A településekről tanult ismeretek bővítése	Példák keresése a térképen a településfajtákra.	Városaink rang szerinti szerepe.
56.	Utazz, közlekedj!	A gyalogos és a kerékpáros közlekedési szabályok felelevenítése. A közlekedéssel kapcsolatos viselkedési szabályok ismételése. Kirándulás megtervezése önállóan: útvonal, látnivalók. Helyes időbeosztás és pontosság az utazások során. Környezetbarát közlekedés.	Tájékozódó képesség, digitális kompetencia, kreativitás, figyelem , környezettudatos magatartás fejlesztése. Élménybeszámolók utazásokról. Következtetések levonása. Tájékozódás az interneten a vonat és autóbusz menetrendben. Kirándulás tervezése egy önállóan választott helyre.	Közlekedési szabályok. Pontosság. Környezetbarát közlekedés.

57.	Magyarország és környezete	Miért fontos a szomszédainkkal való jó kapcsolat? Melyek a természet adta kapcsolataink? Összefogás a fenntartható fejlődés érdekében. A hazánkban élő nemzetiségek és a más országokban élő magyar emberek jogai és kötelességei. A jog és a kötelesség összefüggése. A más országok és nemzetek iránti tisztelet.	Állampolgári kompetenciák, esztétikai és művészeti tudatosság, önfegyelem fejlesztése. Élménybeszámoló: Ki járt már a szomszédos országokban? Zenehallgatás, éneklés a szomszédos népek és a hazánkban élő nemzetiségek dalaiból.	A szomszédos országok megnevezése. Lokális és globális környezeti problémák.
58.	Magyarok határainkon túl Hírünk a világban	Szöveg olvasása, értelmezése. Szókártyák párosítása: nevek-találmányok. Bemutatás írók, költők, zeneszerzők műveiből. Néhány hungarikum bemutatása	Szociális és állampolgári kompetencia: pozitív érzelmek átélése, lelkesedés, büszkeség	
59.	Magyarország nagytájai	A témakör feldolgozása csoportmunkában. A felkészülési szempontsor megismerése a tankönyv alapján. A hat tájegység felosztása a csoportoknak. A tájegységek önálló feldolgozása	Folyamatosan: A nemzeti öntudat megalapozása. A térképen való megfigyelő és tájékozódó képesség, olvasási és kifejezőkészség fejfejllesztése. Esztétikai művészeti tudatosság és	Hazánk nagytájai: Alföld, kistájak, Alpokalja, Dunántúli – középhegység, Dunántúli – dombság, Északi - középhegység

		a tankönyv a munkafüzet és a tanult információforrások segítségével. A jó időbeosztásról tanultak felelevenítése. Idő mérése a beszámolóra való felkészülés alkalmával.	kifejezőképesség fejlesztése. A természetes és az épített környezet védelme. Digitális és állampolgári kompetencia fejlesztése. Gyűjtőmunka elindítása: képek, információk, művészeti alkotások, népdalok, zeneművek gyűjtése. Egy-egy tájegység szépségei híres szülöttei, hagyományai. Jelentősebb települései, üdülők helyei. Néhány információ kifejezése rajzban. Apró tárgyak bemutatása lehetőség szerint. A tájegység jellemzőinek elolvasása a tankönyvből. Képek elemzése, válaszadás a tankönyv kérdéseire.	
60-61.	Az Alföld A Kisalföld	A tanult olvasmányok felelevenítése a honfoglalásról. Zenehallgatás a „Honfoglalás” c. filmből. Szöveg olvasása, képelemzés. Tájékozódás a térké	Szociális és állampolgári komp.: hazánk tájainak, szépségeinek, megismerése, a nemzeti öntudat megalapozása – Esztétikai-művészeti tudatosság, kifejezőképesség	Költőink versei az Alföldről

62-63.	Az Alpokalja és a Dunántúli dombság	Az Alpokalja fekvésének, határainak, felszínének meghatározása a térképen. Előzetes feladat: Miről nevezetes Pécs és Szigetvár? Személyes élmények elmondása a tájegységről. Helyzetének, fekvésének meghatározása a térképen. Időjárási térkép elemzése. Képelemzés	A hatékony, önálló tanulás: a tanult ismeretek alkalmazása új helyzetekben, információkeresés – Matematikai komp.: grafikonok leolvasása, összehasonlítása, értékelése	
64-65.	A Dunántúli és az Északi- középhegység	Fekvésének, határainak meghatározása a térképen. A hegység részeinek felsorolása a térképsegítségével. Hazánk legmagasabb csúcsának megkeresése a térképen, magassági szám leolvasása.	Elemző-, analizáló-, szintetizáló-, általánosító-, összehasonlító képesség fejlesztése. Életviteli komp.: pontosság, kitartó munka	A hegy keletkezése, részei
66.	Hazánk vizei Hazánk legnagyobb tava a Balaton	Előzetes feladat: Miről nevezetes Balatonfüred, Hévíz, Szigliget? Miért nevezzük a Balatont magyar tengernek? Élménybeszámolók egy balatoni nyaralásról. A tó fekvésének meghatározása a térképen.	Természettudományos komp.: a természeti értékek felkutatása védelme, megőrzése – Szociális és állampolgári komp.: egyéni és közösségi felelősség a fenntartható fejlődés érdekében	Vizek fajtái, jelölésük a térképen
67.	A tájegységenkénti 7 perces beszámolók meghallgatása	A beszámolók idejének betartása. Törekedés a lényeg megfogalmazására. (A gyűjtött anyagok bemutatása)	Anyanyelvi és életviteli kompetencia fejlesztése. A mondanivaló rövid, pontos megfogalmazása.	

		plusz időben történik).	A rendelkezésre álló idő betartása	
68.	Nemzeti parkjaink	Látogatás a legközelebbi nemzeti parkba lehetőség szerint. Beszélgetés a nemzeti parkok jelentőségéről. Nemzeti parkok megkeresése a térképen a tankönyvben lévő térképvázlat segítségével. A tíz nemzeti park neve, jelképe	Anyanyelvi kommunikáció: gondolatok, információk rögzítése írásban, a tantárgyi szókincs egyre pontosabb használata, ismeretlen szavak megkeresése lexikonokból Szociális és állampolgári komp.: a segítségadás képességének fejlesztése	
69.	Összefoglalás	A témakör összefoglalása a tankönyv, a munkafüzet és a gyűjtött anyagok segítségével.		
70-72.	Év végi ismétlés	A témakörök ismétlése. A tanév során használt, a témához alkalmazkodó tevékenységi formák alkalmazása. Egyre több önálló munka biztosítása		

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Az egészséges életmód alapvető elemeinek alkalmazása az egészségmegőrzés és az egészséges fejlődés érdekében, a betegségek elkerülésére. Az életkornak megfelelően a helyzethez illő felelős viselkedés segítségnyújtást igénylő helyzetekben. A hosszúság és idő mérése, a mindennapi életben előforduló távolságok és időtartamok becslése. Képesség adott szempontú megfigyelések végzésére a természetben, természeti jelenségek egyszerű kísérleti tanulmányozására. A fenntartható életmód jelentőségének magyarázata konkrét példán keresztül, és a hagyományok szerepének értelmezése a természeti környezettel való harmonikus kapcsolat kialakításában, illetve felépítésében. Az élőlények szerveződési szintjeinek és az életközösségek kapcsolatainak a bemutatása, az élőlények csoportosítása tetszőleges és adott szempontsor szerint. Egy természetes életközösség bemutatása. Egy konkrét gyártási folyamat kapcsán a technológiai folyamat értelmezése, az ezzel kapcsolatos felelős fogyasztói magatartás ismerete. Magyarország elhelyezése a földrajzi térben, néhány fő kulturális és természeti értékének ismerete. Informatikai és kommunikációs eszközök irányított használata az információkeresésben és a problémák megoldásában.
--	---